

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/150/2020
Identifikačné číslo spisu: 1115222384
Dátum vydania rozhodnutia: 29.06.2021
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1115222384.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne T. Q. W., trvale bytom v X., Ž. XX, zastúpenej JUDr. Ing. Miroslavom Čipákom, advokátom v Bratislave, Vázovova 9/B, proti žalovaným 1/ O. I. a 2/ Z. I., obom trvale bytom v X., U. T. XX, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 20C/198/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. novembra 2019 sp. zn. 3Co/283/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. novembra 2019 sp. zn. 3Co/283/2018 potvrdil podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákonov č. 87/2017 Z. z. a č. 350/2018 Z. z., ďalej tiež len „C. s. p.“) rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 10. apríla 2018 č. k. 20C/198/2015-192. Tým prvoinštančný súd zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti závetu spísaného 1. februára 1989 L. G. N. T. W., J.U., narodeným XX. T. XXXX v X., naposledy bytom v X., J. S. XXXX/X, pred štátnou notárkou JUDr. Katarínou Pohronskou pod sp. zn. N 12/89, NZ 11/89, ktorým odkázal svoj majetok žalovaným 1/ a 2/ a určenia, že žalovaní 1/ a 2/ nie sú dedičmi z tohto závetu po nebohom L. G. N. T. W., J.U.. Potvrdenie prvoinštančného rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou majúc za to, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a správne vo veci rozhodol, keď vychádzal z lekárskeho správ, v ktorých sa uvádzalo, že poručená mala diagnostikovanú depresívnu poruchu, avšak zo žiadnej z predložených správ nevyplývalo, že by sa trvalo a chronicky prejavovala. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 34, § 38 ods. 2 a § 476 ods. 1 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) a §§ 89 až 91 zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok) v znení neskorších zmien a doplnení a prihliadol na to, že závet bol spísaný formou notárskej zápisnice. Vzhľadom na to, že notár sa pri vyhotovovaní zápisnice neobmedzuje len na dodržiavanie jej formálnych náležitostí a na zaznamenanie obsahu prejavu vôle, ale i

na objektívnu právnu pomoc účastníkom tak, aby zamýšľané úkony zodpovedali právnym predpisom a neboli spochybňované pre formálne ani hmotnoprávne vady, má závet spísaný do notárskej zápisnice vyššiu právnu silu, z čoho (i bez znaleckého posúdenia zdravotného stavu poručiťľa v čase spísania závetu 1. februára 1989) vyvodil i on záver, že žalobkyňa nepreukázala dôvodnosť žaloby. Dodal, že preukázanie toho, že plne svojprávna osoba, ktorá pracovala na významných vedeckých úlohách a v riadiacich funkciách doma i v zahraničí, v čase spísania závetu (1. februára 1989) konala v duševnej poruche, ktorá ju v danom momente robila neschopnou urobiť tento právny úkon je obtiažne i odborníkovi (znalcovi z oblasti psychiatrie) a aj jeho záver o tejto skutočnosti môže byť len pravdepodobný a musel by vychádzať z konkrétnych skutkových okolností spísania závetu, ktoré žalobkyňa vo svojich prejavoch neuvádzala. Aj podľa odvolacieho súdu záver súdu prvej inštancie o spôsobilosti poručiťľa spísať závet zodpovedá zisteniam v konaní a je dostatočne odôvodnený.

2. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolatelka“), vyvodzujúc jeho prípustnosť z § 420 písm. f/ C. s. p. a navrhujúc zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie mu veci na ďalšie konanie. Za nesprávny procesný postup súdu, znemožňujúci uskutočňovanie jej patriacich procesných práv v miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, považovala to, že súd prvej inštancie vykonal 10. apríla 2018 pojednávanie v jej neprítomnosti napriek tomu, že táto svoju neúčast' ospravedlnila včas a to predložením potvrdenia T. C. T., S. z 9. apríla 2018, ktoré potvrdzovalo, že sa pojednávania nemohla zúčastniť z vážnych zdravotných dôvodov. Okrem toho namietala tiež zamietnutie návrhu na nariadenie znaleckého dokazovania na zistenie toho, či poručiťľ spísal závet v duševnej poruche, ktorá ho robila pre tento konkrétny úkon nespôsobilým.

3. Žalovaní konkrétny dovolací návrh nepodali, podľa nich však nie je pravdou, žeby nižšie súdy žalobkyňu znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Dovolanie považujú za ďalšiu obštrukciu s cieľom predĺžiť súdne konanie. Ospravedlnenie zo zdravotných dôvodov nebolo (ako aj uviedol súd prvej inštancie) dostatočne konkrétne, preto ho nešlo považovať za dôležitý dôvod na odročenie pojednávania. Vo vzťahu k námietke nevykonania znaleckého dokazovania bolo správne vyhodnotené, že takéto dokazovanie nie je potrebné a poukázali na to, že aj samotná strana môže predložiť súkromný znalecký posudok bez toho, aby znalecké dokazovanie nariadil súd (čo ale žalobkyňa v priebehu celého sporu neurobila).

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

5. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Takejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Podľa § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

6. Podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu,

právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

8. Žalobkyňa uviedla ako dôvod dovolania to, že súd prvej inštancie vykonal 10. apríla 2018 pojednávanie (na ktorom tiež došlo k zamietnutiu žaloby neskôr potvrdenému odvolacím súdom) v jej neprítomnosti, hoci sa z tohto pojednávania riadne ospravedlnila a požiadala z dôležitých dôvodov o jeho odročenie, pričom odvolací súd sa s týmto postupom súdu prvej inštancie ako so správnym stotožnil. Namietala tiež nevykonanie ňou navrhnutého znaleckého dokazovania.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. K obdobnému právnomu názoru dospel najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach (napr. sp. zn. 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017 a 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či došlo k uvedenej procesnej vade, majúc na zreteli, že podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky, z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (v tejto súvislosti porovnaj napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky - ďalej tiež len „ústavný súd“ - sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Právo strany sporu, aby jej vec bola prejednaná verejne a v jej prítomnosti, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov a jedného nálezu ústavného súdu), nemožno chápať tak, že by súd nemohol konať a rozhodnúť v jej neprítomnosti, ale tak, že súd je povinný strane poskytnúť priestor na uplatnenie tohto práva. Uvedená požiadavka je vyjadrená hlavne v ustanovení § 178 ods. 2 C. s. p., ktoré súdu ukladá predvolať stranu sporu alebo jej zástupcu na pojednávanie tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať. Strana sa pritom na pojednávanie predvolá len vtedy, ak je nevyhnutné vykonať jej výsluch, inak predvolá súd len jej zástupcu (§ 195 ods. 1 a 2 a § 178 ods. 1 C. s. p.).

11. Nová právna úprava civilného procesu odročovanie pojednávania spája so sprísnenými podmienkami a výnimočnosťou odročovania, prostredníctvom reštriktívneho výkladu § 179 C. s. p. Ambíciou takejto úpravy je výrazne zredukovať aplikačné problémy súvisiace s dĺžkou súdnych konaní, a tým prispieť k naplneniu princípu procesnej ekonomie (pozri dôvodovú správu k § 184 C. s. p.).

12. Odročenie pojednávania podľa C. s. p. je viazané nielen na existenciu dôležitého dôvodu u strany alebo jej zástupcu, ale (kumulatívne) aj na nemožnosť spravodlivo od nich žiadať, aby sa nechali zastúpiť. Ak je dôvodom odročenia nepriaznivý zdravotný stav strany, možno vždy spravodlivo žiadať, aby bola zastúpená na ďalšom nariadenom pojednávaní inou osobou (§ 183 ods. 1 a 2 C. s. p.). Dôvod odročenia pojednávania je strana povinná súdu oznámiť bezodkladne (§ 183 ods. 3 C. s. p.).

13. V danej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa sa nedostavila na pojednávanie nariadené na 10. apríl 2018 „z vážnych zdravotných dôvodov“ (č. l. 185 a 186 spisu). Podľa zápisnice o pojednávaní na č. l. 189 a nasl. spisu súd prvej inštancie neakceptoval jej žiadosť o odročenie pojednávania, pretože neuviedla žiaden konkrétny vážny zdravotný dôvod, len písomné potvrdenie L.. T.. C. T., S.. o tom, že sa z vážnych zdravotných dôvodov nemôže zúčastniť súdneho pojednávania, na ktoré bola predvolaná

(s dodatkom, že toto vydal na žiadosť žalobkyne). Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí uviedol, že žalobkyňa bola opakovane predvolávaná na termín pojednávania (30. mája 2017 a 10. apríla 2018) a bola poučená o svojich právach vrátane možnosti právneho zastúpenia, prostriedkoch procesnej obrany, procesného útoku a koncentrácie konania. Po oboznámení sa s podaním žalobkyne súd prvej inštancie dospel k záveru, že toto jej ospravedlnenie neobsahuje žiadnu informáciu o konkrétnom dôvode nemožnosti účasti žalobkyne na pojednávaní, a zároveň zo samotnej formulácie potvrdenia nebolo možné zistiť, kedy sa strana dozvedela o vážnych zdravotných dôvodoch. Ako ďalší dôvod odročenia uvádzala to, že si chce zvoliť právneho zástupcu, k čomu súd uviedol, že na zvolenie si právneho zástupcu mala dostatok času, keďže zvolenie nového zástupcu súdu avizovala už 29. mája 2017 (bezmála rok pred inkriminovaným pojednávaním).

14. Dovolací súd, majúc na zreteli vyššie uvedené, dospel k záveru, že ak súd prvej inštancie prejednal a rozhodol vec na pojednávaní 10. apríla 2018 v neprítomnosti žalobkyne, nezumožnil žalobkyni, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky bol publikovaný (ako R 132/2014) rozsudok najvyššieho súdu z 24. apríla 2013 sp. zn. 7 Cdo 130/2012, ktorého právna veta znie: „V zmysle § 119 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 1. januára 2012 je zdravotný stav účastníka konania dôvodom na odročenie pojednávania len ak je súdu, a to už spravidla pred rozhodnutím o žiadosti o odročenie pojednávania, preukázané vyjadrením ošetrojúceho lekára, že účastník konania nie je schopný bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa pojednávania.“ V tomto rozhodnutí sa poukazuje (o. i.) na to, že § 119 ods. 3 O. s. p. bol do vtedajšieho procesného kódexu zaradený za účelom zabezpečenia plynulosti konania a zamedzenia obštrukcií účastníkov vyhýbaním sa účasti na pojednávaní a ospravedlňovaním ich neúčasti zdravotnými dôvodmi. Toto rozhodnutie spočíva na názore, že zdravotný stav účastníka je dôvodom na odročenie pojednávania len v prípade, že účastník nie je schopný zúčastniť sa pojednávania „bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu“, pričom uvedené musí vyplývať z vyjadrenia ošetrojúceho lekára. Aj nová procesná úprava (C. s. p.) vychádza z práve uvedeného a i v jej duchu o dôležitý dôvod na odročenie pojednávania teda ide iba vtedy, keď (už) v čase rozhodovania súdu je žiadosť o odročenie pojednávania doložená kvalifikovaným vyjadrením lekára o tom, že žiadateľ sa z relevantných zdravotných dôvodov nemôže zúčastniť pojednávania. Za takéto vyjadrenie však nemožno (a ani v režime vyššie spomínanej skoršej úpravy nešlo) považovať len všeobecné vyjadrenie lekára, že sa „strana nemôže zúčastniť na pojednávaní z vážnych zdravotných dôvodov.“

15. Záverom dovolací súd považuje za potrebné pripomenúť, že právo na spravodlivý súdny proces sa týka konania súdov chápaného ako celok (toto právo je „výsledkové“). V súvislosti s tým sa žiada poukázať i na záver vyjadrený už v judikáte R 13/1993, v zmysle ktorého „podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p.“ (po 1. júli 2016 rozumej podľa § 420 písm. f/ C. s. p. - pozn. najvyššieho súdu) „nie je splnená v prípade, že sa účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom pre časť konania do takej miery, že účastník následne mohol uplatniť svoj vplyv na výsledok konania napr. tým, že mohol podať proti rozsudku, ktorý mu bol riadne doručený, odvolanie“. Aj v prejednávaní veci pritom žalobkyňa vo svojom riadnom opravnom prostriedku využila možnosť uplatniť svoj vplyv na konanie, a to vyjadrením sa nielen k vecnej správnosti ňou napadnutého rozhodnutia (súdu prvej inštancie), ale aj k tvrdeným procesným vadám (namietaným aj neskôr v dovolaní).

16. Dovolací súd vzhľadom na uvedené uzatvára, že postupom súdu prvej inštancie a následne aj odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý súdny proces. Neopodstatnená je preto námietka, že nerešpektovaním žiadosti o odročenie pojednávania a následným rozhodnutím (v merite veci) v neprítomnosti žalobkyne došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p.

17. K námietke dovolateľky, ktorá súdom vytýkala aj nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, nesprávnosť hodnotenia výsledkov dokazovania, či neúplne a nedostatočne zistený skutkový stav, dovolací súd pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim

prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého z dôkazov (por. R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na samej podstate uvedeného nič nezmenila (v súvislosti s tým pozri sp. zn. 2 Cdo 159/2017, 3 Cdo 59/2017, 5 Cdo 47/2017 a 7 Cdo 42/2017). Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie ako aj odvolací súd na základe všetkých skutkových i právnych okolností dospel k záveru, že žalobkyňou navrhované znalecké dokazovanie, nie je potrebné v predmetnom spore vykonať.

18. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je podľa § 420 písm. f/ C. s. p. prípustné, preto ho odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p.

19. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0, v časti trov konania pomerom 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.